

PER QUÈ LES EMOCIONS SÓN SIGNIFICATIVES PER LA DEMOCRÀCIA? Nussbaum i la intel·ligència de les emocions

Segons Martha Nussbaum, les emocions no són només el combustible que impulsa el mecanisme psicològic d'una criatura raonadora; són parts, parts molt complexes i desordenades, del mateix raonament d'aquesta criatura. Els éssers humans no estem constituïts només de racionalitat i càlcul d'interessos. En nosaltres hi ha també el que el poeta persa Rumi anomenava *l'ull del cor* i aquesta força de les emocions no es pot passar per alt en la ciutadania democràtica.

El títol de l'edició espanyola del llibre de Nussbaum *Upheavals of Thought: The Intelligence of Emotions* és "paisajes del pensamiento", i no fa gaire honor a l'original, que és refereix a l'opinió que tenia Proust de les emocions com a "trastorns geològics del pensament". Efectivament, les emocions ens trasbalsen i de vegades ens desconcerten; ens canvien el paisatge i modifiquen el curs de la nostra vida, però per a l'autora també són la base de les motivacions de la vida pública i entendre com funcionen és essencial per a la democràcia.

En aquest autèntic tractat (que té 798 pàg. en l'edició esp.) Nussbaum ofereix un contrapunt lúcid a la vella idea que les nostres emocions són només energies animals o impulsos primaris completament separats de la nostra cognició. En canvi, argumenta que són una peça central de la filosofia moral i que qualsevol teoria substantiva de l'ètica requereix una comprensió substantiva de les emocions. Descartar el paper de les emocions en el judici ètic impedeix entendre les motivacions profundes de les accions humanes. Les emocions inclouen en el seu contingut judicis que poden ser veritables o falses, i guies (bones o dolentes) per a l'elecció ètica. Per tant, necessàriament són significatives.

Per comptes de veure la moral com un sistema de principis que ha de ser captat per l'intel·lecte abstracte, i les emocions com a motivacions que recolzen o subverteixen la nostra elecció d'actuar segons principis, haurem de considerar les emocions com a part integrant del sistema de raonament ètic... No podem ometre-les de manera plausible, un cop reconeixem que les emocions estan en el fonament de la raó.

El paper de les emocions és significatiu perquè, en experimentar-les, descobrim elements de la nostra personalitat que ens resulten, a la vegada, necessaris per a reconèixer-nos a nosaltres mateixos i profundament desorientadors. A través de les emocions ens reconeixem com a persones que senten necessitats, que se saben vulnerables i alhora amb manca d'autosuficiència. Les emocions impliquen judicis sobre coses importants per al nostre propi benestar i també són la manera com reconeixem la nostra pròpia necessitat i incompletesa davant fets o elements del món que no controlem completament.

Ser febles i vulnerables és profundament desagradable i fins i tot ens pot produir por o angoixa. Per això filòsofs com Plató o els estoics (i òbviament Nietzsche!) blasmaren la feblesa i la compassió com a vicis indignes dels bons ciutadans o simplement de les persones dignes. La feblesa crea dependència i la dependència sempre ha estat considerada com un mal. Però Nussbaum argüeix que aquest sentiment és d'una gran importància perquè permet fonamentar l'ajuda mútua i la socialització. A més, entendre les nostres pròpies emocions (i sobreposar-s'hi si es pot) ens ajuda a entendre què és valuós per a nosaltres i què no ho és. En aquest sentit, els sentiments posen els fonaments per a l'acció. Això no significa de cap manera que la vulnerabilitat sigui bona. Ben al contrari, saber-se feble, patir, etc., ens degrada. El patiment no enalteix, ni educa (contra el que opinaven els estoics que glorificaven l'autodomini davant el propi patiment) però ens permet conèixer-nos a nosaltres mateixos.

La teoria que Nussbaum presenta a *Upheavals of Thought: The Intelligence of Emotions* està argumentada a través d'un gran nombre d'exemples extrets de la literatura universal, perquè ella creu que l'estructura de les emocions és «narrativa», és a dir, que ens expliquem els nostres sentiments a través d'històries. Però és fàcil argumentar que quan expliquem l'ètica com a interaccions de dos éssers imperfectes en el fons estem descrivint l'essència de l'amor romàntic. Amb tot, en la seva opinió aquesta crítica no és rellevant. El més important és ser conscients del poder de les emocions en les societats democràtiques. Seria pitjor si la intolerància a la imperfecció i a la humanitat bàsica de la nostra pròpia necessitat impedís la nostra mateixa capacitat de connexió amb els altres i fes que les nostres emocions ens apareguin com a esdeveniments engegadors i incomprensibles. D'aquí que una de les funcions de l'escola sigui l'entrenament (i no la repressió) de les emocions.